

Sami Kohen

İran'la anlaşmanın ardından

Türk diplomasisi İran'la nükleer anlaşmanın gerçekleşmesinde gösterdiği başarının gururunu ve sevincini yaşıyor.

Bunu dün İstanbul'da köşe yazarlarını bilgilendiren Dışişleri Bakanı Ahmet Davutođlu'nun sözlerinden açıkça hissetmek mümkündür.

Bakan'ın ve yanındaki kurmaylarının bu heyecanı ve mutluluğu yersiz değil tabii. Gerçekten Türk diplomasisi bu olayda dünya çapında başarılı bir performans gösterdi, Brezilya'yı da yanına alarak aylardan beri süren bir anlaşmazlığın çözümünü sağlayabilecek olan bir mutabakat metnini İran'a imzalattı...

Bu noktaya gelebilmek için tarafları ikna etmek, belgede yer alan ifadeler üzerinde çetin pazarlıkları yürütmek hiç de kolay olmadı. Tahran'da toplam 18 saat süren müzakerelerde, uyumamaya alışık olan Davutođlu bu kez örneğin akşam yemeğini de yemeden çalışmalarını sürdürdü!

Kuşkular devam ediyor

Tabii ki bunca çabadan sonra bir sonuca varılması, Türkiye için bir diplomatik başarı. Ancak bu, imzalanan anlaşma ile başlayan yeni sürecin sonuna kadar başarılı geçeceğinin bir garantisi değil. Bu tür anlaşmalarda tüm ilgili tarafları memnun etmek ve kâğıda dökülen yükümlülüklerin yerine getirilmesini sağlamak bir o kadar zor.

Nitekim ilk tepkiler de, bu zorluğun işaretini vermeye başladı bile...

Batı başkentlerinden ve de Rusya'dan gelen tepkilerde kuşku ve güvensizliğin hâkim olduğu görülüyor.

Beyaz Saray'ın açıklaması Türkiye'de takas edilecek uranyumun dışında İran'ın kendi uranyum zenginleştirme programını sürdürmek kararında olduğunu hatırlatıyor ve ABD'nin bu durumda Güvenlik Konseyi'nden bir yaptırım kararı çıkarmaya yönelik girişimlerini sürdüreceği mesajını veriyor. Nitekim dün akşam ABD'nin konseye sunulacak öneri konusunda Rusya ve Çin ile anlaşığı açıklandı. Rusya Devlet Başkanı Medvedev'in ve Başbakan Yardımcısı İvanov'un demeçleri de, Moskova'nın aynı çizgide olduğunu gösteriyor. Benzer tepkiler Avrupa ülkelerinden de geliyor.

ABD basınına bakılırsa, bu anlaşma Washington için "beklenmedik bir gelişme" olmuş. "New York Times"ın deyişiyse, bu olay ABD'nin İran'a karşı stratejisini ve yaptırımlar konusunda son zamanlarda sağlamaya çalıştığı konsensüsü tehlikeye düşürüyor... HHH

Davutođlu'nun bu tepkilere karşı dile getirdiği argümanları şöyle özetleyebiliriz:

* Batı başkentlerinde varılan anlaşmanın sürpriz sayılması şaşırtıcı. Çünkü Türkiye İran'la müzakereleri sürdürürken daha önce ilgili kurum ve ülkelerin sağlamaya çalıştığı mutabakatı esas almıştır. Dolayısıyla takas edilecek uranyum miktarının 1200 kilogram olarak tespit edilmesi (ve anlaşmadaki diğer maddeler), ABD başta olmak üzere uluslararası camianın daha önce koştuğu şartlara tamamen uygundur...

* Türkiye müzakere sürecinde de, ABD dahil diğer ülkeler ve kurumları bilgilendirmiştir. Ne var ki, bu ülkeler, Türkiye'nin bu işi başarabileceğine herhalde inanmamış olsalar gerek...*İran'ın Türkiye'de depolanacak 1200 kilogram uranyum

Tahran’da varılan anlaşma, bu konuda da yeni girişimlerin yapılmasına engel değil. Ancak, bu anlaşmaya rağmen eğer yaptırım konusu Güvenlik Konseyi’ne getirilirse bu, mutabakatın İnan tarafından askıya alınmasına yol açabilir ve böylece önemli bir fırsat kaçırılabilir.

Buna rağmen, Davutođlu, bu ilk tepkilerden sonra bir toparlanma olacağını ve anlaşmanın hayata geçirileceğini umuyor. Onun deyişiyile: “Geçmişte birçok fırsatlar kaçırılmış olabilir, ama bu fırsatın kaçırılmasına izin vermemeli. Gün bütün tarafların sorumluluk duygusu içinde nihai barışı tesis etmeleri günü.”